

Pripomíname si režiséra Miloša Pietra so zmyslom pre tvar a význam

Zeman slovenského divadla

Andrej Mat'ášik

V sobotu uplynulo deväť rokov od smrti Miloša Pietra, divadelného režiséra európskeho formátu, ktorý výrazne poznamenal vývojové smerovanie slovenského divadelného umenia v dlhých troch dekádach.

Syn ministra povojnovej nekomunistickej vlády, človek s výchovou takmer aristokratickou, muž rozšafný i rozmarný sa stal divadelníkom tak trochu aj z nedostatku iných možností. V päťdesiatych rokoch predstavovala umelecká škola aké-také východisko pre slobodomyselného a ambiciózneho muža, pre ktorého boli brány "atraktívnych škôl" - napríklad práva - beznádejne zatvorené.

Napriek tomu, že o rekapituláciu a zovšeobecnenie prínosu Miloša Pietra pre slovenské divadelné umenie sa pokúsili slovenskí teatrológovia vo vzácnom reprezentatívnom zložení na konferencii, ktorú rok po jeho smrti usporiadal Kabinet divadla a filmu SAV, Združenie slovenských divadelných kritikov a teoretikov a SND, z ktorej vyšiel aj knižný zborník, stačila kratučká doba necelého decénia, aby ho v pamäti slovenského divadla začali prekryvať iné mená. Spoločenské turbulencie na začiatku 90. rokov strhli do minulosti aj inscenácie, ktoré režíroval - skôr, ako by si divadelníci uvedomili, aké je dôležité aspoň jedno jeho režijné dielo zachovať čo najdlhšie na repertoári - aj z úcty k človeku, ktorý desaťročie formoval tvár činohry SND (rovnako, ako predtým vždy približne rovnako dlho Novej scény a martinského Divadla SNP). Príležitosť bola, veď činohra SND naštudovala v jeho réžii v roku 1990 Hviezdoslavovu drámu Herodes a Herodias, tragédiu, aká na plagát divadla nesúceho básnikovo meno jednoducho patrí čoby kmeňový titul. Po štvrtstovke repríz ju však divadlo pochovalo - a Pietor sa stal súčasťou jeho zabúdanej minulosti.

"Keď čítam a počúvam rozličné hodnotenia Pietrovej práce, presviedčam sa, že asi nebol len jediný Pietor. Vlastne ich muselo byť viac.

Ten môj nebol expert, svetobežník, sveták ani intelektuál. Na svoje inscenácie potreboval a mával dramaturga. Ale vždy vedel o čom je reč. Vedel si získavať ľudí, aj priazeň kritikov. Môj Pietor sa nevyťahoval, nemudroval, nenaľakoval. Bol rodeným hercom, od roku 1954 diplomovaným, a mával, aj ako osobný spoločník, pôvabné, vtipné, bystré a zábavné monológy.

Ale aj v jeho inscenáciách vyskytovalo sa niekedy viacero Pietrov. Keď herec nenaplnil jeho predstavu, buď mu ju názorne predhrával, alebo aspoň cez seba ho priviedol k postave.

Zjavne tento koreň bol v ňom zo všetkých najhlbší. Sám stál a preto aj staval na hercovi. Vedel, že to je v divadle rozhodujúce. Podľa hereckého inštinktu a vnútorného hlasu aj obsadzoval. Aj sám tak hrával svoje príležitostné epizódky. Azda okrem robotníka mohol hrať všetko. A tak isto mohol režírovať a robiť všetko. Preto nebol a nemohol byť iba lordom. Práve taký, aký bol anglický, vedel byť a bol aj ruský, francúzsky i nemecký. Klasický i súčasný. Dnešný i včerajší.

Vo svojej generácii, napriek všetkým výkyvom, ilúziám a sebeklamom, bol a ostal najviac sám sebou. Nech bol vo funkcii režiséra, učiteľa, šéfa či riaditeľa Národného divadla, nestrácal tvár. Bol to prvý režisér, s ktorým som sa vedel stotožniť a vedel som aj prečo. Iba podľa kalendára bol odo mňa mladší. Vyzeral a bol vždy, vari už odmala, dospelý. Dávno predtým, ako si nechal narásť dôstojné, autoritatívne fúzy. Pre mňa bol, je a ostal slovenským zemanom. Ale pozor - nie zeman sedmoslivkár!" - uzatvoril svoju analýzu režisérskeho typu Miloša Pietra kritik Emil Lehuta na spomínanej konferencii.

Hoci divadlo je umením okamihu, nemalo by zabúdať. Zabúdať napríklad na osobnosti, ktoré mu dávali tie rozhodujúce a určujúce impulzy.